

Εκλογικό σύστημα και Σύνταγμα

*Γιώργος Παπαδημητρίου**

I

Η Κυβερνητική Επιτροπή περιόρισε τις αλλαγές του εκλογικού συστήματος σε δύο μόνο σημεία: α. την αύξηση κατά δέκα των εδρών που διατίθενται στο κόμμα με τη μεγαλύτερη εκλογική δύναμη, και β. τον αποκλεισμό (τυχόν) εκλογικών συνασπισμών από τη διάθεση των πενήντα πλέον εδρών, με τις οποίες πριμοδοτείται το πρώτο κόμμα. Αξίζει να αναφερθεί ότι ο Πρωθυπουργός στις προγραμματικές δηλώσεις της Κυβέρνησης προέβαλε ως στόχο την ενίσχυση της κυβερνητικής σταθερότητας, υπογραμμίζοντας παράλληλα ότι με την τροποποίηση του εκλογικού συστήματος δεν θα θίγεται η αναλογικότητα.

Με τις επιλογές της δύο πράγματα είναι βέβαια: α. η μέριμνα για την κυβερνητική σταθερότητα στη λογική του ισχύοντος εκλογικού συστήματος, και β. η περαιτέρω συρρίκνωση της αρχής της αντιπροσώπευσης. Υπό αυτή την έννοια, ο μόνος στόχος της Κυβέρνησης είναι ουσιαστικά η εξασφάλιση έναντι παντός τιμήματος της κυβερνητικής σταθερότητας. Όσο όμως ενισχύεται αυτή τόσο αποδυναμώνεται η αναλογική αντιπροσώπευση. Δεν υπάρχει λοιπόν αμφιβολία, ότι επιχειρείται η δημιουργία εσφαλμένων εντυπώσεων και η παραπλάνηση των πολιτών.

II

Η λειτουργία του ισχύοντος εκλογικού συστήματος ολοκληρώνεται στις βασικές εκλογικές περιφέρειες, αντιθέτως με ό,τι συνέβαινε προηγουμένως. Στη λογική του ενυπάρχει το ενδεχόμενο μετατροπής της εκλογικής πλειοψηφίας σε κοινοβουλευτική μειοψηφία, όπως αποδείχθηκε στις πρόσφατες εκλογές σε νομούς που εκλέγουν 5-8 βουλευτές. Εφόσον γίνει αποδεκτή η προτεινόμενη ρύθμιση, το ενδεχόμενο αυτό θα επιταθεί, με αποτέλεσμα τη μετατροπή εκλογικής πλειοψηφίας σε κοινοβουλευτική μειοψηφία σε περισσότερες εκλογικές περιφέρειες.

* Καθηγητής - Βουλευτής Επικρατείας ΠΑΣΟΚ.

Αν λοιπόν ετίθετο σοβαρό συνταγματικό θέμα για την αντιπροσώπευση των πολιτών σε βασικές εκλογικές περιφέρειες, το πρόβλημα αποκτά τώρα πολύ μεγαλύτερη ένταση. Η προβολή των εκλογικών αποτελεσμάτων της 16^{ης} Σεπτεμβρίου 2007 στη νέα εκδοχή του μας δείχνει ότι η αποδοχή της θα δημιουργούσε μείζον πρόβλημα συνταγματικότητας του εκλογικού συστήματος. Συγκεκριμένα, θα ήταν ασυμβίβαστο με τις αρχές της ισοδυναμίας της ψήφου, της ίσης αντιπροσώπευσης, της ελεύθερης και ανόθευτης έκφρασης της λαϊκής θέλησης και, τέλος, της λαϊκής κυριαρχίας που αποτελεί το θεμέλιο του πολιτεύματος.

III

Φραγμοί για τη συγκρότηση εκλογικών συνασπισμών είναι γνωστοί από το παρελθόν, τον τελευταίο δε συναντούμε στον αποκαλούμενο «νόμο Κούβελα». Η σχετική ρύθμισή του είχε προκαλέσει έντονη συζήτηση. Στην έκθεση της επιστημονικής υπηρεσίας της Βουλής, που υπογράφει ο *Αρ. Μάνεσης*, θεμελιώνεται πειστικά η αντισυνταγματικότητά της. Η πρόταση της Κυβέρνησης είναι κατά πολύ εντονότερη ως προς τις ενδεχόμενες παρενέργειες της λειτουργίας του εκλογικού συστήματος.

Στην περίπτωση έτσι που ένας εκλογικός σχηματισμός πλειοψηφήσει, δεν του προσκυρώνονται οι πενήντα έδρες, οι οποίες φαίνεται να διατίθενται στο δεύτερο σε εκλογική δύναμη κόμμα. Η συνέπεια είναι αδιανόητη, αφού στο επίπεδο όχι των βασικών εκλογικών περιφερειών αλλά της Επικράτειας, η εκλογική μειοψηφία καθίσταται με τον εμβρυουλκό του εκλογικού συστήματος, κοινοβουλευτική πλειοψηφία.

Στην παρούσα βέβαια πολιτική συγκυρία, η προοπτική αυτή φαίνεται πολύ μακρινή. Τι θα συμβεί όμως αν αποκτήσει επικαιρότητα; Είναι ποτέ δυνατόν να δεχθούμε ότι σε μια δημοκρατία τη διακυβέρνηση μπορεί να αναλάβει κόμμα που δεν διαθέτει ταυτόχρονα την εκλογική και την κοινοβουλευτική πλειοψηφία, όπως συνέβη το 1956; Οι κυβερνήσεις σε μια δημοκρατία εκλέγονται από το λαό. Η ανάδειξή τους δεν είναι δυνατόν να μεθοδεύεται και να εκβιάζεται με εκλογικές αλχημείες. Η απάντηση λοιπόν στα παραπάνω ερωτήματα οδηγεί, άνευ ετέρου, στην άμεση απόσυρση αυτής της πρότασης.

IV

Σε μια στιγμή που το πολιτικό μας σύστημα παρουσιάζεται απίστευτα γερασμένο και, ας μην κρυβόμαστε, εν πολλοίς απαξιωμένο, θα περίμενε κανείς η ανακίνηση του εκλογικού συστήματος να αποτελέσει την αφετηρία για μια ευρύτερη συζήτηση σχετικά με την αναμόρφωση και την αναζωογόνηση της πολιτικής ζωής του τόπου. Αντί αυτού, κατατριβόμαστε με ιδιοτελείς και αδιέξοδες επιλογές που απηχούν παρωχημένες αντιλήψεις. Και ακόμη, σχεδιάζουμε, αγνοώντας το Σύνταγμα.